
Ned gennem Vestjylland

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Ned gennem Vestjylland

4

Ned gennem Vestjylland

Ned gennem Vestjylland

[1] Genoptrykt og omredigeret i Vedersø-Jerusalem Retur Pag 7 flg. under Overskrift:
"Saa pakker vi Kufferten"

Ned gennem Vestjylland

Kaj Munks Rejsebreve

Sognepræst Kaj Munk sender "Jyllandsposten" en Række Rejsebreve fra sin store Udenlandsrejse, der vil vare et Aars Tid. Vi bringer her det andet, i hvilket han tager Afsked med Jylland.

SAA ER BILLETEN købt til den store Rejse, og Ford V 8 har spundet sin indsmigrende Afskedsvisen ind i mit Øre. Langsomt stolprer Ekspressen ned langs Vestkysten, som om den ikke kan bevægelse sig til at komme af Sted. Den betænker sig og betænker sig paa at sætte Fart paa, og næppe har den faaet taget sig sammen til det, før den atter lader sig overvælde af Betæneligheder og standser.

Hvor ofte har jeg ikke forbandet Skæbnen og Hr. Generaldirektør Knutzen, der ved fælles Hjælp har maaget det saa, at en Rejse fra Ulfborg til Esbjerg eller omvendt er en Overbelastning af Taalmodighedsbæreevnen i ethvert Nervesystem. Landets største Mand har i Aarevis haft sit Hjem nær Endepunktet for denne drævende Rute, og dog er der aldrig blevet sagt Hyphyp til Futhesten. Hvilket uimodsigeligt Bevis for J. C. Christensens Beskedenhed, der ikke tillod, at der skulde gøres Anstalter for hans Skyld. Vi andre Smaafolk er ganske anderledes emsige for vor Bekvemmelighed. Vi forener vore nervøse Stemmer i et Skrig til Generaldirektøren: Hr. Knutzen, Hr. Knutzen, De har indtil Dato vist Dem som noget ret enestaaende i Retning af Embedsmandsfyndighed, -myndighed, -snarraadighed! nu beder vi Dem: tag ogsaa Briller paa, saa De kan se helt over til Ringkøbing Fjord! Vi har, saa utroligt det lyder, herovre en Køreplan, hvorved der næsten ikke er pillet siden Deres Forgængers Tid; vi kan ikke gøre en Dagsrejse fra eller til Hovedstaden, uden at vi skal holde ved Sig Station; er det ikke strengt? Naar vor Forbindelse er gaaet fra København ved 9-Tiden og er naaet til Esbjerg ved 4-Tiden, kunde der saa ikke løbe noget af en Hurtigvogn op til vor store Havnestad Ringkøbing, ja, op til Byen ved Storaen da? De hører, det er stort herovre det hele. Og skal vi ind til Sællandsby herfra en Formiddag, kunde vi saa ikke ogsaa faa saadan lidt af en Hurtigvogn, der sprang Sig og et Par af dens Naboeer over? Summet sammen: tænk paa Ringkøbing, Hr. Generaldirektør, næste Gang De laver en Køreplan. Og naar saa engang Deres knitrende Lyntog kommer - - men, Potzdonnerblitz, den Tid, den farende Glæde!

*

Men i Dag skal der intet Fjendskab være mellem os, fordi Deres Tog gaar med Træsko. For vel er det dejligt engang imellem at tage en Udflugt fra den lille Provinsby ud til Bankerne uden for den, stige op paa en af de højeste og faa besindet sig paa, hvor lille Byen dog

egentlig er, og se, der gaar Borgmesteren inde med sin høje Hat og Kommunistredaktøren med sin demonstrative Kasket - herudefra set er de nøjagtig lige store, og, Gud, hvor er de dog smaa! Og vel er det dejligt at høre fremmed Tungemaal om sig og opleve, hvordan Mennesker bærer sig ad og har baaret sig ad paa andre Steder af Kloden. Men det haster ikke, det haster ikke. For naar nu man er født i Provinsbyen, har lært at gaa dér og det paa dens toppede Brosten, og faldt man, saa slog man sig ikke, for der var jo Græs imellem dem - mon anbragt af Hensyn til Børnene? -, har købt Kager hos Bouschinger tværs over Torvet 2½ Aar gammel - det var før Bilernes Tid -, har set af den Maade, hvorpaa Onkel tog Hatten af, at Borgmesteren og Redaktøren trods alt dog var store Mænd, har beundret Frederik den Syvende, der stod i Balance til Raadhuset - han gav Folket Friheden og giftede sig med Rasmussen, og man vidste lige saa lidt, hvad Friheden var, som hvad Rasmussen var, skønnede kun, at beundringsværdigt var begge Dele, ellers rejste man vel ikke Statue af Manden? og naar man - - - saa sandelig! nu holder Toget ved Sig.

Jeg ved ikke ret, hvordan jeg nogen Sinde har kunnet blive vred paa jer, I vestjydske Stationer! I er en Gru, og Husene omkring jer er Biksemad, kogt sammen i jeres Grukedel. Men den Jord, I ligger paa, er dog Jyllands Jord - de svedne Fyrreplantager, de side Kær med den sorte Mosejord og Buske af Stargræs og Sivjer og Pors, de udstrakte Valpladser, hvor Lyngen kæmper for Livet, har kæmpet i Aarhundreder, mod Sommerens Tørke og Høstens Storme og Sandflugt, og kæmper nu mod den værste af alle Fjender, Hakken, Spaden, Traktoren, Mennesket - vestjydske Jord, saa rig paa Fattigdommens sære, spinkle Poesi og Ynde, har du en Katskægsdot, hvor ikke den Spasmager til Hare kan finde paa at rede sit Leje og sidde skjult saa godt som nogen fed Kollega i Øernes Kløverbæld, en Lyngtue, der ikke har tjent som Tronstol for den Herre Urkokken, naar han har spændt sin Lyre og opløftet Røsten til kongelig Sang? - Springer ikke Laksen som en elektrisk Gnist gennem dine Aars lange blanke Ledninger? Faar du ikke to Gange hvert Aar Staffetbud af den lydløst susende Snæppe saa godt som nogen Skov paa Østersiden, og hilser Regns-poven dig ikke i Vaar og Høst med sit paa engang ve- og overmodige Fløjt, naar den raster paa dine Enge eller konkurrerer med dine Tyttebærplukkere paa Heden? Og vestjydske, karrige Jord, lærer du ikke dine Karle og Piger allerede fra 10-Aars-Alderen af eller før Sliddets Glæde, Nøjsomhedens Sundhed, Fattigdommens Rigdom?

Om jeg kunde paa denne min Landflygtigheds Dag sige det, saa det gav Genlyd i hver fattig dansk Jordbrugers Hjerte: Du Mand og Kvinde, der træller for at skaffe Føden til jer og jeres, der spinker og sparer, der lever i en evig Grublen over Terminer og Kreditforeningsrenter og Løsgæld og den hele Jammer, prøv engang at løfte Hovedet og se op og betænk din Velstand! Du ejer et Stykke af Danmarks Jord, og saa længe de endnu ikke har taget det fra dig, er det dit, du er Selvhersker over Køer og Grise, Ræve og Agerhøns, Staldens tamme og Markens vilde Dyr, du maa gøre med Agrene om Huset, som du vil, og Gud hjælper dig med at lave Miraklet, saa eet Korn bliver til 10 og een Kartoffel til 15; du har et Hjem, hvor nogen holder af dig, nogen, du har Ansvar for og skal gøre en Gerning for; og Vandet kommer villigt, naar du snakker med Pumpen om det, selv om det i Aar som

alt andet i Verden har været lidt rebelsk og gjort sig en Smule kostbart, for at du ret skal forstaa, hvad det dog er for værdifuldt et Tyende, der tjener i din Gaard; og Solen skinner, naar det passer den, og Luften staar der til gratis Afbenyttelse den hele Dag. Jeg ved godt, dette her kan ingen Terminsrenter udrede, og alligevel! maaske kan det det; betænker du engang imellem alle Guds milde Gaver og tager fri fra de evige Bekymringer, kan det lette Sindet, kan det klare Tankerne, give Mod i Brystet, gøre Hjernen kvikkere til at finde paa Udveje og Haanden uforsagtere til Sliddet.

For det skal du vide, danske Bonde, om du sidder paa Lollands fede eller Hedens magre Land, rig er du selv i din Fattigdom; dansk Jord er værd at være Ven med; det føler *den* klarest, der er ved at rejse fra den. Og skal det gaa dig saadan, at ogsaa du kom til at drage fra den, om end mindre frivilligt end jeg og til noget andet end en Lystrejse, har du kæmpet, saa godt du kunde, kan du gaa med en frank Samvittighed; det skal holde dig oppe, til det lysner for dig igen. For det vil lysne.

*

Men se, der er Løvskov ovre, og Landet begynder at svinge sig i Bakke og Dal. Farvel, Vestjylland! Tak for alt velsignet, vi har delt sammen, Tak ogsaa for det svære. Er det et ukendt Land, der skimtes hist ude? Et ukendt Land, mere kendt end noget andet: Sønderjylland.

Kaj Munk.